

ΈΚΘΕΣΗ 2018

ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΑΡΑΓΕΒΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΣΝΙΑΣ - ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ

Συντάκτης

Λ.Παπακωνσταντινίδης
Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

Σαράγεβο, Ιούνιος 2019

Πίνακας περιεχομένων

1	Οικονομία Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.....	1
1.1	Επισκόπηση της οικονομίας	1
1.1.1	Η δομή της οικονομίας.....	1
1.1.2	Βασικά οικονομικά μεγέθη	2
1.1.3	Εξωτερικό εμπόριο	3
1.1.3.1	Εμπόριο αγαθών	3
	Σημαντικότεροι προορισμοί εισαγωγών και εξαγωγών.....	4
1.1.4	Επενδύσεις	,5
1.2	Στοιχεία της οικονομίας των κρατιδίων / πολιτειών / επαρχιών (ή άλλη διοικητική διαίρεση της χώρας).....	,5
1.3	Οικονομικές προβλέψεις (επόμενου έτους).....	6
1.4	Οικονομικές σχέσεις Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.....	6
1.4.1	ΒΚΕ – ΠΟΕ	6
1.4.2	ΒΚΕ – Ευρωπαϊκή Ένωση	6
1.4.3	Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις.....	6
1.4.4	Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών.....	7
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.....	7
2.1	Διμερές εμπόριο.....	7-8
2.2	Άμεσες επενδύσεις.....	9
2.2.1	Επενδύσεις της Ελλάδας στη ΒΚΕ.....	9
2.3	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας - ΒΚΕ	9
3	Συμπεράσματα – προτάσεις	10
3.1	Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	10
3.2	Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας.....	11
3.3	Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου	11
4	Παράρτημα.....	11
4.1	Χρήσιμες διευθύνσεις	11-13

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Βοσνίας – Ερζεγοβίνης	2
Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο ΒΚΕ.....	3
Πίνακας 3: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών ΒΚΕ και η θέση της Ελλάδας (τελευταίος χρόνος)	4
Πίνακας 4: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές ΒΚΕ και η θέση της Ελλάδας (τελευταίος χρόνος)	4
Πίνακας 5: Επενδύσεις προς τη ΒΚΕ.....	,5
Πίνακας 6: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – ΒΚΕ	7,8,
Πίνακας 8: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από τη ΒΚΕ	,8
Πίνακας 9: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών	10

1 Οικονομία Βοσνίας - Ερζεγοβίνης

1.1 Επισκόπηση της οικονομίας

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη αποτελείται από 3 διοικητικές ενότητες.

A. Την Ομοσπονδία Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

B. Την Republika Srpska.

Γ. Την Περιοχή Brcko.

Η Ομοσπονδία διαιρείται σε 10 καντόνια, η RS σε δήμους και κοινότητες και η περιοχή Brcko είναι αυτόνομη διοικητικά.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ για το έτος 2018 ανήλθε σε 9.600 Βοσνιακά μάρκα (ΚΑΕΜ) ήτοι περίπου 4.808 ευρώ, ενώ το συνολικό ονομαστικό ΑΕΠ ανήλθε σε 16,84 δις ευρώ. Με βάση τα οικονομικά στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της ΒΚΕ, ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ για το έτος 2018 κυμάνθηκε σε ποσοστό 3,1% και για το 2019 εκτιμάται ότι θα προσεγγίσει το 3,4%. Ποσοστό 65% του ΑΕΠ δημιουργείται από τον τομέα των υπηρεσιών, 26,8% από την βιομηχανία και 7,8% από την γεωργία.

Η ανεργία ανήλθε σε ποσοστό 18,4% κατά την διάρκεια του 2018 και ο ρυθμός πληθωρισμού προσέγγισε το 1,8%. Ανησυχητικό είναι το φαινόμενο της υψηλότατης ανεργίας στους νέους έως 24 ετών που προσεγγίζει το 50% και οδηγεί σε μετανάστευση στο εξωτερικό.

1.1.1 Η δομή της οικονομίας

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη θεωρείται οικονομία σε μεταβατικό στάδιο με περιορισμένες μεταρρυθμίσεις της αγοράς. Η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξαγωγές μετάλλων, ενέργειας, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και επίπλων, καθώς και από εμβάσματα και ξένες ενισχύσεις. Μια ιδιαίτερα αποκεντρωμένη κυβέρνηση εμποδίζει το συντονισμό και τη μεταρρύθμιση της οικονομικής πολιτικής, ενώ η υπερβολική γραφειοκρατία και η κατακερματισμένη αγορά αποθαρρύνουν τις ξένες επενδύσεις. Η οικονομία είναι μεταξύ των λιγότερο ανταγωνιστικών στην περιοχή. Οι ξένες τράπεζες, κυρίως από την Αυστρία και την Ιταλία, ελέγχουν μεγάλο μέρος του τραπεζικού τομέα.

1.1.2 Βασικά οικονομικά μεγέθη.

Κατά την διάρκεια του 2018 το ΑΕΠ κατέγραψε αύξηση κατά 3,0%, μέγεθος που κρίνεται ικανοποιητικό, αλλά όχι ικανό να δώσει ισχυρή ώθηση στην οικονομία και την δημιουργία ικανοποιητικού αριθμού νέων θέσεων εργασίας.

Η ανεργία περιορίστηκε το 2018 σε ποσοστό 18,4%, συνεχίζοντας την πτωτική τάση για τρίτο συνεχόμενο έτος, αλλά παραμένει πολύ υψηλή μεταξύ των νέων, όπου το ποσοστό ξεπερνά το 50%. Το γεγονός αυτό ωθεί σε μετανάστευση και παρατηρείται το φαινόμενο brain drain που θεωρείται το σημαντικότερο πρόβλημα της χώρας, όχι μόνο σε οικονομικό αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ανήλθε σε ποσοστό -4,2% του ΑΕΠ για το 2018. Κύρια αιτία των διαχρονικών ελλειμμάτων αποτελεί το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

Ο πληθωρισμός ανήλθε σε 1,37%, καταγράφοντας θετικό πρόσημο για δεύτερο συνεχόμενο έτος, ενώ το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προσέγγισε το 24,8% του ΑΕΠ, σημειώνοντας πτωτική πορεία για τρίτο συνεχόμενο έτος.

Η Συναλλαγματική ισοτιμία παραμένει σταθερή, κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών με 1 ευρώ να αντιστοιχεί σε 1,955 Βοσνιακά μάρκα. Το γεγονός αυτό θεωρείται θετικό για την διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών.

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ονομαστικό ΑΕΠ (εκ. USD)	18,155	18,522	16,210	16.910	18,169	19,793
Μεταβολή ΑΕΠ	2,4%	1,1%	3,1%	3,1%	3,2%	3,0%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (εκ. USD)	5,036	5,194	4,584	4,808	5,181	5,651
Ανεργία	27,5%	27,5%	27,7%	25,4%	20,5%	18,4%
Πληθωρισμός	-0,1	-0,9	-0,2	-0,8	1,25	1,37
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	28,3	30,9	30,3	29,2	26,0	24,8
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-5,3%	-7,5%	-5,6%	-4,3%	-4,7%	-4,2%
Συναλλαγματική ισοτιμία προς Ευρώ	1,955 BAM	1,955 BAM	1,955 BAM	1,955 BAM	1,955 BAM	1,995 BAM
Βασικό επιτόκιο	3,72%	3,55%	3,58%	3,48%	3,92%	3,52%
Συναλλαγματικά διαθέσιμα Δις ευρώ	4,53	4,45	4,27	4,98	5,75	6,05

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία Β-Ε, Κεντρική Τράπεζα Β-Ε.

1.1.3 Εξωτερικό εμπόριο

Κατά την διάρκεια του 2018 η συνολική αξία των εξαγωγών ανήλθε σε 6,084 δις ευρώ, καταγράφοντας αύξηση σε ποσοστό 7,6% σε σχέση με το 2017. Η συνολική αξία των εισαγωγών ανήλθε σε 9,852 δις ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 5,9% σε ετήσια βάση.

Το εμπορικό ισοζύγιο παρουσίασε έλλειμμα 3,768 δις ευρώ και το ποσοστό κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές ανήλθε σε 61,8%.

Η Β-Ε εξάγει κυρίως ηλεκτρική ενέργεια, αλουμίνιο, ξυλεία και προϊόντα αυτής, μέρη και εξαρτήματα αυτοκινήτων, υποδήματα, άνθρακα, κατασκευές από σίδηρο και καλώδια.

Σημαντικότερες εισαγωγές σε αυτοκίνητα, πετρελαιοειδή, φάρμακα, δέρματα, δομικά υλικά.

Κατά την διάρκεια του 2018 οι εξαγωγές κατευθύνθηκαν κυρίως προς Γερμανία 889,6 εκ. ευρώ, Κροατία 746,5, Ιταλία 690,2, Σερβία 639,1, Σλοβενία 541,9, Αυστρία 521,5, Μαυροβούνιο 205,3 και Τουρκία 165,3.

Οι εισαγωγές προήλθαν κυρίως από Γερμανία 1,174 δις ευρώ, Ιταλία 1,110 δις, Σερβία 1,058 δις, Κροατία 981,7 εκ. ευρώ, Κίνα 685,1, Σλοβενία 468,9, Ρωσία 456,3 και Τουρκία 447.

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο ΒΚΕ.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εξαγωγές αγαθών δις ευρώ	4,28	4,44	4,59	4,81	5,65	6,08
Εισαγωγές αγαθών δις ευρώ	7,75	8,28	8,10	8,25	9,27	9,85
Εμπορικό ισοζύγιο δις ευρώ	-3,47	-3,84	-3,51	-3,44	-3,62	-3,77

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒΚΕ.

1.1.3.1 Εμπόριο αγαθών

Κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών παρατηρείται συνεχής ελαφρά ανοδική τάση των εξαγωγών, αλλά όχι και βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου που παραμένει σταθερά ελλειμματικό, λόγω της ανοδικής τάσης των εισαγωγών.

Πίνακας 3: 10 Σημαντικότεροι προορισμοί εξαγωγών ΒκΕ 2018 και η θέση της Ελλάδας.

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εξαγωγών. Εκ ευρώ.	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γερμανία	889,6	14,63	+9,14%
2	Κροατία	746,5	12,30	+14%
3	Ιταλία	690,2	11,37	+11,89%
4	Σερβία	639,1	10,52	+14,46%
5	Σλοβενία	541,9	8,88	+8,59%
6	Αυστρία	521,5	8,58	+13,54%
7	Μαυροβούνιο	205,3	3,37	+13,89%
8	Τουρκία	165,3	2,72	-24,8%
9	Ολλανδία	130,9	2,40	+11,59%
10	Ουγγαρία	130,5	2,21	+3,06%

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒκΕ.

Οι εξαγωγές προς Ελλάδα κινούνται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, για το 2017 ανήλθαν σε μόλις 11 εκ. ευρώ, ενώ το 2018 παρουσίασαν μείωση κατά -6,8%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της ΒκΕ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ οι βοσνιακές εξαγωγές προς Ελλάδα για το 2018 ανήλθαν σε 9,034 εκ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική μείωση σε ποσοστό -20,9%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 4: 10 Σημαντικότεροι προμηθευτές ΒκΕ και η θέση της Ελλάδας.

Κατάταξη	Χώρα	Αξία εισαγωγών Εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Μεταβολή μεταξύ 2 τελευταίων χρόνων
1	Γερμανία	1.174	11,92	+9,21%
2	Ιταλία	1.110	11,27	+5,27%
3	Σερβία	1.058	10,75	+2,01%
4	Κροατία	981,7	9,94	+4,78%
5	Κίνα	685,1	6,95	+12,92%
6	Σλοβενία	468,9	4,75	+0,47%
7	Ρωσία	456,3	4,63	-1,65%
8	Τουρκία	447	4,53	+14,03%
9	Αυστρία	336,5	3,49	+8,77%
10	Η.Π.Α	315,5	3,28	+7,94%

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία της ΒκΕ.

Οι ελληνικές εξαγωγές προς Βοσνία – Ερζεγοβίνη ανήλθαν σε 120.3 εκ. ευρώ, καταγράφοντας δυναμική αύξηση σε ποσοστό 23,7%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με τα στοιχεία της Βοσνιακής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι ελληνικές εξαγωγές προς ΒκΕ ανήλθαν σε 97,227 εκ. ευρώ, καταγράφοντας σημαντική αύξηση σε ποσοστό 21,5%.

1.1.4 Επενδύσεις.

Οι άμεσες αλλοδαπές επενδύσεις στην ΒκΕ, κατά την διάρκεια της χρονικής περιόδου 1994 – 2017 ανέρχονται σε 6,9 δις ευρώ. Τα προκαταρκτικά στοιχεία δείχνουν ότι και κατά την διάρκεια του 2018 συνεχίζεται η θετική τάση και έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις ύψους 342 εκ. ευρώ, ελαφρά αυξημένες σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2017.

Κυριότερες επενδύτριες χώρες για την αναφερόμενη χρονική περίοδο είναι η Αυστρία με 1,345 δις ευρώ, η Κροατία με 1,182, η Σερβία με 1,035, η Σλοβενία με 528 εκ. ευρώ, η Ολλανδία με 360, η Ρωσία με 347, η Γερμανία με 314, η Ιταλία με 308, η Ελβετία με 282 και το Η.Β με 232.

Πίνακας 5: Επενδύσεις προς την Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

	2013	2014	2015	2016	2017
ΞΑΕ (συνολικά κεφάλαια – απόθεμα τέλος έτους αναφοράς) εκ. ευρώ	-	440	319,6	269,6	397,6

Πηγές: Κεντρική Τράπεζα Βοσνίας - Ερζεγοβίνης

Σημαντικότεροι αλλοδαποί επενδυτές είναι οι επιχειρήσεις Arcelor Mittal, Asamer Baustoffe, Coca – Cola, Gazprom, Heidelberg Cement, Henkel, Intesa Sanpaolo, Lactalis, MANN+HUMMEL, Meggle, Natron-Hyatt, PepsiCo, Raiffeisen, Sberbank, UniCredit, Veritas, Ziraatbank, Wolkswagen κ.α.

1.2 Στοιχεία της οικονομίας των κρατιδίων / πολιτειών / επαρχιών (ή άλλη διοικητική διαίρεση της χώρας)

Με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Republika Srpska ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ ανήλθε σε 3,7%, κατά τη διάρκεια του 2018, ο πληθωρισμός κυμάνθηκε στο 0,7% και ο μέσος μηνιαίος μισθός προσέγγισε τα 350 ευρώ.

Οι εξαγωγές ανήλθαν σε 1,87 δις ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 7,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και οι εισαγωγές σε 2,60 δις ευρώ, καταγράφοντας αύξηση σε ποσοστό 6,1%.

Κύριοι εμπορικοί εταίροι είναι η Ιταλία, η Σερβία, η Κροατία, η Γερμανία, η Σλοβενία και η Αυστρία.

1.3 Οικονομικές προβλέψεις επόμενου έτους.

Αναμένεται ρυθμός ανάπτυξης που θα προσεγγίσει το 3,4%. Ο οίκος Moody's έχει κατατάξει την πιστοληπτική ικανότητα της χώρας στην κατηγορία B3/stable outlook και ο οίκος Standard & Poors στην κατηγορία B/positive outlook και κατά συνέπεια δεν αναμένεται να αντιμετωπίσει η χώρα πρόβλημα εξωτερικού δανεισμού.

1.4 Οικονομικές σχέσεις Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

1.4.1 Σχέσεις με ΠΟΕ

Η χώρα βρίσκεται στο τελικό στάδιο προ της ένταξής της στον ΠΟΕ. Υπέβαλε αίτηση ένταξης το 1999, παρουσίασε το σχετικό υπόμνημά της για εμπορικά ζητήματα το 2002 και έκτοτε διατηρεί καθεστώς «παρατηρητή» (observer status) στον Οργανισμό. Η χώρα έχει ολοκληρώσει διμερείς διαπραγματεύσεις με τα περισσότερα μέλη του οργανισμού και απομένει ως μοναδική εκκρεμότητα η ολοκλήρωση των διμερών διαπραγματεύσεων με την Ρωσία.

1.4.2 Σχέσεις με Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ΒΚΕ είχε μέχρι πρόσφατα καθεστώς «δυσνητικά υποψήφιας» προς ένταξη χώρας στην ΕΕ, εξ αιτίας κυρίως της καθυστερημένης προόδου στην προώθηση πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Την 1^η Ιουνίου 2015, η Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΣΣΣ) ΒΚΕ-ΕΕ τέθηκε σε ισχύ και η χώρα υπέβαλε επίσημη αίτηση ένταξης στην ΕΕ στις 15 Φεβρουαρίου 2016. Εκκρεμεί η πλήρης συμπλήρωση καταλόγου απαντήσεων σε 655 ερωτήματα που έχει υποβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο.

1.4.3 Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις

Η Βοσνία – Ερζεγοβίνη είναι μέλος της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου.

Οι συμμετέχουσες χώρες έχουν συμφωνήσει να δώσουν προτεραιότητα στην διευκόλυνση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, την προσέλκυση επενδύσεων και την διαφάνεια.

1.4.4 Συμμετοχή σε διεθνή φόρα και ομάδες χωρών

Η ΒκΕ συμμετέχει στην κινεζική πρωτοβουλία Balkan Silk Road που συνδέει το Πεκίνο με τις πρωτεύουσες των Βαλκανικών χωρών.

2 Οικονομικές σχέσεις Ελλάδας – Βοσνίας – Ερζεγοβίνης.

2.1 Διμερές εμπόριο

2.1.1 Εμπόριο αγαθών

Κατά την διάρκεια του 2018 οι ελληνικές εξαγωγές ανήλθαν σε 97,2 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 21,5%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος και καταγράφοντας ισχυρή ανοδική τάση, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Οι εισαγωγές για το 2018 ανήλθαν σε 9,034 εκ. ευρώ, σημειώνοντας σημαντική μείωση σε ποσοστό -20,9%, σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Πίνακας 6: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βοσνίας Ερζεγοβίνης.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Εξαγωγές αγαθών εκ. ευρώ	77,936	72,356	69,663	64,471	80,036	97,22
Εισαγωγές αγαθών εκ. ευρώ	14,856	11,132	10,626	7,915	11,421	9,03
Πλεόνασμα Εμπ. Ισοζ. εκ. ευρώ	63,079	61,224	59,037	56,556	68,615	88,19

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 13: Ελληνικές εξαγωγές στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη /κυριότερα προϊόντα.

Το κυριότερο εξαγόμενο προϊόν της χώρας μας προς την Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι παραδοσιακά το αλουμίνιο και τα προϊόντα αλουμινίου, που αντιπροσωπεύουν ποσοστό 62,4% του συνόλου. Είναι χαρακτηριστικό να αναφέρουμε ότι σε αυτήν την κατηγορία προϊόντων η χώρα μας είναι η πρώτη εξαγωγική δύναμη στην αγορά της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης την τελευταία πενταετία, έχοντας καταφέρει να «εκτοπίσει» στη δεύτερη και τρίτη θέση της σχετικής κατάταξης τις γειτονικές χώρες Σερβία και Κροατία.

Λοιπά παραδοσιακά εξαγόμενα προϊόντα της χώρας μας προς την Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι τα εξής: πλαστικές ύλες, ράβδοι από αργίλιο, φρούτα και λαχανικά (κυρίως νωπά ή ξερά

εσπεριδοειδή), αρωματικά έλαια, βαμβάκι, χρώματα, ακατέργαστα δέρματα-γούνες, πλαστικές ύλες, καουτσούκ, ελαστικά, μέταλλα και τα προϊόντα τους, χημικά προϊόντα οργανικά και ανόργανα, διάφορα παρασκευάσματα διατροφής κλπ.

Πίνακας 7. ΟΙ 5 ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4ψήφιο κεφάλαιο συνδυασμένης ονοματολογίας	2016		2017		2018		Μεταβολή στην αξία
	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	Αξία εκ. ευρώ	% στο σύνολο	
2818-Αλουμίνιο και τα προϊόντα αλουμινίου	34,4	53%	45,3	56,6%	60,7	62,4%	15,4
3903-Πλαστικές ύλες	4,73	7,3%	6,34	7,9%	5,64	5,8%	-0.7
9505-Είδη διασκέδασης	-	-	2,76	3,4%	3,64	3,7%	0,88
7604-Ράβδοι από αργίλιο	2,42	3,8%	3,01	3,8%	3,28	3,3%	0,27
0805-Εσπεριδοειδή	4,12	6,4%	2,56	3,2%	2,45	2,5%	-0,11

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ελληνικές εισαγωγές από τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη – κυριότερα προϊόντα.

Τα κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα της ΒκΕ προς την χώρα μας είναι τα ακόλουθα: χονδρόσυρμα, παιχνίδια συντροφιάς, μέταλλα και τα προϊόντα τους, χαρτί και χαρτόνια, θρυαλίδες ασφαλείας και είδη ανάφλεξης, χημικά προϊόντα, σωλήνες, κλπ.

Πίνακας 8: Τουριστικές αφίξεις στην Ελλάδα από τη Βοσνία – Ερζεγοβίνη.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αφίξεις από την ΒκΕ στην Ελλάδα	20.000	22.000	25.000	30.000	40.000	45.000
Ποσοστό στο σύνολο των αφίξεων	-	-	-	-	-	-
Μεταβολή	-	10%	12%	16,7%	25%	11,2%

Τα ανωτέρω στοιχεία αποτελούν εκτιμήσεις, με βάση στοιχεία του Βοσνιακού Οργανισμού Τουρισμού, δεδομένου ότι δεν υπήρχε απευθείας σύνδεση μεταξύ των δύο χωρών και οι Βόσνιοι επισκέπτονται την Ελλάδα μέσω ενδιάμεσων στάσεων. Από το έτος 2011 έχουν καταργηθεί οι τουριστικές θεωρήσεις για αφίξεις στην Ελλάδα.

Η AEGEAN AIRLINES έχει ανακοινώσει την έναρξη απευθείας τακτικών πτήσεων μεταξύ Αθηνών και Σαράγεβο από τον Ιούνιο 2019 και το γεγονός αυτό αναμένεται να συμβάλλει αποφασιστικά στην αύξηση του τουριστικού ρεύματος αλλά και των επιχειρηματικών αμέσων επαφών.

Από τον Ιούνιο 2019 αρχίζουν επίσης πτήσεις τσάρτερ, σε δεκαπενθήμερη βάση, από την πόλη της Banja Luka.

2.2 Άμεσες επενδύσεις.

2.2.1 Επενδύσεις της Ελλάδας στη ΒκΕ.

Η ελληνική επενδυτική παρουσία στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη είναι περιορισμένη. Περίπου 15 ελληνικές εταιρείες, με σημαντικότερες την εταιρεία εμφιαλώσεων “Coca-Cola Hellenic Beverages Bosnia and Herzegovina d.o.o. Sarajevo”, την εταιρεία αλουμινίου ALUMIL (Alpro a.d. Vlasenica) και την εταιρεία επεξεργασίας ξυλείας «Κολλίγας» (Koligas Company d.o.o. Srbac, Maria Parket d.o.o. Srbac), δραστηριοποιούνται στην αγορά της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης.

Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας για την Προώθηση των Ξένων Επενδύσεων (FIPA) της ΒκΕ, το ύψος του συνόλου των ελληνικών επενδύσεων από τον Μάιο 1994 έως τον Δεκέμβριο του 2017 είναι περίπου 4,2 εκατ. BAM (περίπου 2,2 εκατ. ευρώ).

2.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – ΒκΕ.

Στις 18-19 Σεπτεμβρίου 2014, συνεκλήθη στο Σεράγεβο η **1^η Μικτή Επιτροπή Οδικών Μεταφορών Ελλάδος-ΒκΕ**. Οι δύο αντιπροσωπείες συζήτησαν εκκρεμή ζητήματα διμερών εμπορευματικών και επιβατηγών μεταφορών και υπεγράφη σχετικό κείμενο Πρωτοκόλλου.

Εκκρεμεί η διοργάνωση της **1^{ης} Μικτής Διϋπουργικής Επιτροπής Οικονομικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας**, δεδομένου ότι η οικεία συμφωνία έχει πλέον τεθεί σε ισχύ (16.10.2009)

Η **Διμερής Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ)** που υπεγράφη στις 23.07.2007 κυρώθηκε από την ελληνική πλευρά (04.09.2009) και από την βοσνιακή (12.07.2012). Σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 1 της εν λόγω Σύμβασης, αυτή τίθεται σε ισχύ από την 12.07.2012 και οι διατάξεις της, σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, εφαρμόζονται από την 1^η Ιανουαρίου του 2013. Η εφαρμογή της Διμερούς ΣΑΔΦ οπωσδήποτε αποτελεί κίνητρο για την περαιτέρω ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών.

Στις 16-17 Μαρτίου 2016, πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο, αντί της 1^{ης} Μ.Δ.Ε. Ελλάδος-ΒκΕ, υψηλόβαθμη συνάντηση των Συμπροέδρων της Μ.Δ.Ε. Ελλάδος-ΒκΕ (πλαισιωμένων από ολιγομελείς αποστολές υψηλόβαθμων αξιωματούχων από Υπουργεία), του Υφυπουργού

Εξωτερικών κ. Δ. Μάρδα και του Υπουργού Εξωτερικού Εμπορίου και Οικονομικών Σχέσεων της ΒκΕ κ. Μ. Šarović. Οι δύο χώρες εκδήλωσαν την αποφασιστικότητά τους να προωθήσουν την συνεργασία σε τομείς με ιδιαίτερες προοπτικές αμοιβαίας ανάπτυξης, όπως ο αγροτικός τομέας, ο τομέας της ενέργειας, της συνεργασίας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και του τουρισμού.

Εκτιμάται ότι υφίστανται σημαντικά περιθώρια βελτίωσης των διμερών εμπορικών ροών και πραγματοποίησης κοινών δράσεων, όπως η δημιουργία κοινοπραξιών για την εκτέλεση (κατασκευαστικών) έργων, η ανταλλαγή τεχνογνωσίας, η διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών και η συμμετοχή σε Διεθνείς Εμπορικές Εκθέσεις. Στο τέλος της συνάντησης, υπεγράφησαν Συμπεφωνημένα Πρακτικά (Agreed Minutes) μαζί με Σχέδιο Δράσης (Action Plan).

Κατά την διάρκεια του 2018 συνεχίστηκε ο διάλογος μεταξύ των δύο πλευρών, σχετικά με την εφαρμογή του Action Plan και αναμένεται ο σχηματισμός νέας Βοσνιακής Κυβέρνησης για εντατικοποίηση αυτού.

3. Συμπεράσματα – προτάσεις

3.1 Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.

Πίνακας 9: Προοπτική ανάπτυξης διμερούς εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών.

A/A	Κλάδοι ενδιαφέροντος	Ανάλυση – Αιτιολόγηση
1.	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	Έντονο ενδιαφέρον για ελληνικούς προορισμούς. Έναρξη απευθείας πτήσεων Aegean Airlines από Σαράγεβο και πτήσεων charters από Banja Luka.
2.	ΤΡΟΦΙΜΑ	Πολύ καλό όνομα στην αγορά για την ποιότητα των ελληνικών προϊόντων. Ειδικότερα νωπά φρούτα, ελαιόλαδο και ελιές, συσκευασμένα τρόφιμα.
3.	ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟΣ-ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟΣ	Προγραμματισμός μεγάλων έργων υποδομής στην ΒκΕ τα επόμενα χρόνια, με διεθνή χρηματοδότηση (οδικές, ενεργειακές-περιβαλλοντικές υποδομές, τουριστικές εγκαταστάσεις)
4.	ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ	Εκφρασμένη προτεραιότητα του συνόλου των βοσνιακών αρχών για εισαγωγή των νέων τεχνολογιών σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

3.2 Προτάσεις δράσεων ενίσχυσης εξωστρέφειας.

1. Διοργάνωση, με την αρωγή και οργανωτική υποστήριξη του Υπουργείου Εξωτερικών και του Γραφείου ΟΕΥ, επιχειρηματικών αποστολών στο Σαράγεβο και τις κυριότερες πόλεις της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, σε συνεργασία με επιχειρηματικούς φορείς.
2. Ενθάρρυνση συμμετοχής ελληνικών επιχειρήσεων σε μεγάλες κλαδικές Εκθέσεις στην ΒΚΕ.
3. Προσέλκυση συμμετοχής επιτόπιων επιχειρηματιών / εμπορικών επισκεπτών στις εκδηλώσεις των εκθεσιακών Οργανισμών ΔΕΘ και HELEXPO, στο πλαίσιο του προγράμματος προσέλκυσης και φιλοξενίας εμπορικών επισκεπτών, **Hosted Buyers Program**, για τους οποίους η ΒΚΕ δύναται να αποτελέσει χώρα – στόχο.

3.3 Προτάσεις ενίσχυσης διμερούς θεσμικού πλαισίου.

Στενότερη συνεργασία μεταξύ Υπουργείων και κρατικών φορέων, δεδομένου ότι στην ΒΚΕ η οικονομία ρυθμίζεται ακόμα σε μεγάλο βαθμό από τους κρατικούς φορείς.

Συνεργασίες ενδείκνυται να ενισχυθούν μεταξύ επιχειρηματικών φορέων και ειδικότερα, για την περίπτωση της ΒΚΕ Επιμελητηρίων, μέσω της υπογραφής Μνημονίων Συνεργασίας.

4 Παράρτημα

4.1 Χρήσιμες διευθύνσεις

Foreign Investors Council (FIC)

Website: www.fic.ba

BiH Foreign Investment Promotion Agency

Website: www.fipa.gov.ba

BiH Central Bank

Website: www.cbbh.gov.ba

Council of Ministers

Website: www.vijeceministara.gov.ba

BiH Ministry of Foreign Trade & Economic Relations

Website: www.mvteo.gov.ba

BiH Ministry of Foreign Affairs

Website: www.mvp.gov.ba/index_eng.htm

BiH Ministry of Transport and Communication

Website: www.mkt.gov.ba

BiH Ministry of Finance and Treasury

Website: www.mft.gov.ba

BiH Ministry of Civil Affairs

Website: www.mcp.gov.ba

BiH Agency for Medicines and Medical Devices

Website: www.almbih.gov.ba

BiH Foreign Trade Chamber

Website: www.komorabih.ba

BiH Institute for Intellectual Property Rights

Website: www.ipr.gov.ba

BiH Indirect Taxation Administration (Customs Office)

Website: www.uino.gov.ba

BiH Communications Regulatory Agency

Website: www.cra.ba/

Chamber of Economy of the Federation of BiH

Website: www.kfbih.com

Chamber of Commerce and Industry of Republika Srpska

Website: www.komorars.ba

Government of the Federation of BiH

Website: www.fbihvlada.gov.ba

Government of Republika Srpska

Website: www.vladars.net

BiH Directorate for European Integration

Website: www.dei.gov.ba

BiH Agency for Statistics

Website: www.bhas.ba

BiH Public Procurement Agency-Procurement Review Body

Website: <http://www.javnenabavke.ba/>

BiH Commission for Concessions

Website: <http://www.koncesijebih.ba/>

BiH Veterinary Office

Website: <http://www.vet.gov.ba/>

European Bank for Reconstruction and Development

Website: www.ebrd.com

European Investment Bank (EIB)

Website: <http://www.eib.org>

World Bank

Website: www.worldbank.ba